

Quarterly Journal of
Sport Development and Management

Vol. 13, Iss. 1, Serial No. 37

DOI: [10.22124/jsmd.2021.20114.2583](https://doi.org/10.22124/jsmd.2021.20114.2583)

Research Paper

The Terminology of "Physical Literacy"

Mohsen Hallaji¹

Received: Jun 28, 2021

Accepted: Sep 14, 2021

Abstract:

Objective: Terminology is an interdisciplinary and meta-disciplinary field of science that deals with its concepts and representations (terms, symbols, etc.). The purpose of this article is to analyze the term "Physical Literacy" in order to introduce the best Persian equivalent for it.

Methodology: In this research, using the study method of documents and libraries, the existing texts and sources were studied. Then, by comparing themes, the uses of the term "Physical Literacy" became apparent.

Result: The researcher first examined the lexical and idiomatic meanings of each word that makes up the term Physical Literacy and then examined the entire nominal composition of Physical Literacy. Finally, by introducing the field of use of this term and explaining the reference authors regarding the reasons for choosing this term, the best Persian equivalent was achieved.

Conclusion: The best Persian equivalent for the term Physical Literacy is "سواد جسمانی". Therefore, other equations introduced such as "Body literacy" and "Motor literacy" are not comprehensive and correct equivalents for the term Physical Literacy.

Keywords: Terminology, Physical Literacy, Movement Literacy

1. Assistance Professor, Department of physical Education Instruction, Shahid Chamran Campus, University of Farhangian, Tehran, Iran,

* Corresponding author's e-mail address: Hallajymohsen@gmail.com

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

Terminology is an interdisciplinary and meta-disciplinary field of science that deals with its concepts and representations (terms, symbols, etc.). In recent years, experts and university graduates in sports science subfields use the terms physical literacy, body literacy or movement literacy in specialized texts and circles. Although these phrases seem numerous, they are all adapted from the translation of "Physical Literacy"! Not solving these ambiguities will affect the discourse of thinkers and sports science experts. As a result, damages are caused to the production of program content, the quality of physical education lesson implementation, or the performance of sports teachers and coaches in various fields. Also, and most importantly, will it have an impact on the understanding of the general public, especially sports science experts and planners in the field of health and physical education (educational sports)? Therefore, the question facing the author of this article is what is the appropriate Persian equivalent for the term physical literacy?

Methodology

In this research, using the method of document and library study, the available texts and resources were studied. Then, by inter-contextual comparison, the applications of the term "Physical Literacy" were revealed. The researcher first examined the lexical and idiomatic meanings of each word that makes up the term "Physical Literacy" and then examined the entire nominal composition of "Physical Literacy". Finally, by introducing the context of the use of this term and explaining the reference authors about the reasons for choosing this term, the best Persian equivalent was achieved.

Results

Therefore, there are two possible ways to find the best Persian word for physical in a way that is suitable for the word "literacy", which should be used at the same time: the first way is the definitions of dictionaries and the second way is White's descriptions. Head and other experts.

The first way: since the three similar words for: Physical corporeal, fleshly, carnal, incarnate, outward mean physical, physical, embodying, giving an external appearance, and appearance, it can be inferred that the word "physical" in Persian the closest and most suitable word for Physical is not the word "body" which is used in most dictionaries as the fourth and fifth meanings for

Physical. In addition, as an adjective, it is compatible with the word "literacy", because physical development can be developed by acquiring knowledge and information. Even though people who are illiterate from a physical point of view, have a physicality and an external appearance, but they are ineffective in understanding the physicality and developing the ways of embodiment in a directed way and in line with mental and spiritual development.

The second way: The first point that Whitehead emphasizes is the existence of an embodiment dimension. This dimension is beyond the human body with its organs and devices. Because every disabled person, although he has an embodiment dimension, may not even have organs similar to a normal person. The second point is that because "being" is related to physicality and embodiment, and physicality includes the word "body", therefore the word "physical" is more comprehensive and appropriate than "physical" especially as an adjective in describing a type of literacy.

Discussion and Conclusion

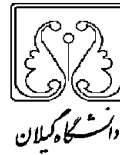
The term "comparative literacy" is more comprehensive than "physical literacy", but it is a philosophical term and the general public does not understand it. Therefore, the recommendation of the author of this analytical article is that according to the use of the word "physical" in the poems of Saadi, Nizami and Khaqani, which is well related to the philosophy of phenomenology and which is self-explanatory of the meaning of this word in Persian and English, the term "سواد جسمانی" should be used in all fields in translated texts as the most suitable Persian equivalent for the term "Physical literacy".

Keywords: Terminology, Physical Literacy, Movement Literacy

References

1. Amid, Hasan. (1987). Amid Dictionary. Tehran: Amir Kabir.
2. Dehkhoda, A. A. (2006). Dictionary of Dehkhoda, two volumes. Tehran, University of Tehran. [Persian]
3. Ebrahimi Dinani, G. H. (2014). All philosophical rules in Islamic philosophy. Tehran : Institute of Humanities and Cultural Studies . [Persian]
4. Ebrahimi Dinani, G. H. (2014). The radius of thought and intuition in Suhrawardi's philosophy. Tehran : Hakt. [Persian]
5. Flaber, H. (2002). Fundamentals of Terminology, translated by Mohsen Azizi. Tehran: Iran Scientific Information and Documentation Center. [Persian]
6. Haag, H. (2019). The future of school sports in today's world, translated by Mohsen

- Hallaji. Qazvin: Qazvin Islamic Azad University Publications. [Persian]
7. Hallaji, Mohsen; Moeini, Aida and Dehghan, Ayatollah (2019). Physical literacy for teachers. *Growth of Physical Education*, 19 (3), 15-11. [Persian]
  8. Hallaji, Mohsen; Shiri, Bijan (2015). The relationship between physical literacy and physical education. *Journal of Transplantation*, 435, 25-22. [Persian]
  9. Abadis Dictionary. (2021). <https://dictionary.abadis.ir/>.
  10. Ibn Sina.(1983). Signs and warnings, with the explanation of Nasir al-Din al-Tusi and the explanation of the explanation for Qutbuddin Razi. [Persian]
  11. Moein, M. (2007). Moein dictionary. Tehran: Zarin. [Persian]
  12. Narcis Dictionary. <http://narcissoft.com/index.aspx>
  13. Rohi Dehkordi, E. & Tajri, M. A. (2015).Terminology Fundamentals of Interpretation. *Journal of Quranic Studies*. 77 (4), 117-94. [Persian]
  14. Sadr al-Din Shirazi, Muhammad ibn Ibrahim (1981). The transcendent wisdom in the four intellectual journeys (with the margin of Allama Tabatabai). Beirut: House for the Revival of Arab Heritage.
  15. Talbot, M. (2012). Quality, ethics and professionalism, translated by Mohsen Hallaji. *Development of Physical Education*, 12 (4), 24-22.
  16. Whitehead, M. (2013). *Physical Literacy, Throughout the Life course*. Routledge.
  17. Whitehead, M. (2019). *Physical Literacy across the World*. Routledge.
-

فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال سیزدهم، شماره اول، پیاپی ۳۷

شناسه دیجیتالی: 10.22124/jsmd.2021.20114.2583

مقاله پژوهشی

اصطلاح‌شناسی «سواد جسمانی»

محسن حلاجی^{۱*}

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۷

چکیده

هدف: علم اصطلاح‌شناسی حوزه میان رشته‌ای و فرارشته‌ای علم است که با مفاهیم و بازنمودهای آن (اصطلاحات، نمادها و ...) سروکار دارد. هدف از این مقاله واکاوی اصطلاح «Physical Literacy» به منظور معرفی بهترین معادل فارسی برای آن است.

روش‌شناسی: در این پژوهش با استفاده از روش مطالعه‌ی سندی و کتابخانه‌ای، به مطالعه‌ی متون و منابع موجود پرداخته شد. سپس با مقایسه بین زمینه‌ای، کاربردهای اصطلاح Physical Literacy نمایان شد.

یافته‌ها: محقق ابتدا معانی لغوی و اصطلاحی تک تک واژه تشکیل دهنده اصطلاح Physical Literacy را مورد بررسی قرار داد و سپس به بررسی کل ترکیب اسمی Physical Literacy پرداخت. در نهایت با معرفی زمینه کاربرد این اصطلاح و تبیین نویسندگان مرجع در خصوص دلایل انتخاب این اصطلاح به بهترین معادل فارسی دست یافت.

نتیجه‌گیری: بهترین معادل فارسی برای اصطلاح Physical Literacy، «سواد جسمانی» است. بنابراین سایر معادل‌ها معرفی شده همچون «سواد بدنی» و «سواد حرکتی» معادل جامع و صحیحی برای اصطلاح Physical Literacy نیستند.

واژه‌های کلیدی: اصطلاح‌شناسی، سواد جسمانی، سواد حرکتی

۱. استادیار گروه آموزش تربیت بدنی پردیس شهید چمران دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

* نشانی الکترونیک نویسندهٔ مسئول: Hallajymohsen@gmail.com

مقدمه

علم اصطلاح‌شناسی^۱ حوزه میان رشته‌ای و فرارشته‌ای علم است که با مفاهیم و بازنمودهای آن (اصطلاحات، نمادها و ...) سروکار دارد. به عبارت دیگر اصطلاح‌شناسی به عنوان یک شاخه زیرساختی علمی در میان همه علوم مطرح است و متصدی شناسایی و تعریف اصطلاحات علوم به صورت روشمند و قاعده‌مند می‌باشد. دانش اصطلاح‌شناسی شاخه مشترک و زیرساختی در همه علوم است. این دانش بر آن است تا با کشف قواعد و ضوابط تعریف سازی، اصطلاحات و واژگان اختصاصی علوم مختلف را تعریف کند؛ به گونه‌ای که بتوان برای هر اصطلاح، تعریفی جامع و مانع ارائه داد و از تداخل اصطلاحات مطرح در یک علم با یکدیگر جلوگیری کرد (روحی دهکردی و تاجری^۲، ۲۰۱۵) برای این علم فواید متعددی است از جمله: نظم‌بخشی دانش برمبنای روابط مفاهیم (نظریه کلی علم، رده-بندی مفهومی برای هر رشته علمی)، انتقال دانش، مهارت‌ها و فن‌آوری (تربیت، آموزش، خواندن متون علمی و فنی، و ...)، تدوین و اشاعه اطلاعات علمی و فنی (زبانهای نمایه‌سازی، اصطلاح‌نامه‌ها و شیوه‌های رده‌بندی)، ترجمه متون علمی و فنی به دیگر زبان‌ها، چکیده نویسی و تلخیص اطلاعات موضوعی، ذخیره و بازیابی اطلاعات علمی و فنی (زبان‌های نمایه‌سازی، اصطلاح‌نامه‌ها، شیوه‌های رده‌بندی) (فلابر^۳، ۲۰۱۲).

در سال‌های اخیر متخصصان و تحصیل‌کرده‌های دانشگاهی در زیررشته‌های علم ورزش عبارتهای سواد جسمانی، سواد بدنی یا سواد حرکتی را در متون و محافل تخصصی بکار می‌برند. اگرچه این عبارتها، متعدد بنظر می‌رسند، اما همگی از ترجمه «Physical Literacy» اقتباس شده‌اند! کاربرد این اصطلاح در ادبیات برنامه‌ریزی درسی تربیت جسمانی (بدنی) در اسنادی همچون راهنمای برنامه حوزه سلامت و تربیت بدنی به عنوان ایده‌ای کلی نشان از جامعیت این اصطلاح دارد و لازم است فهمی یکسان از آن در بین کارشناسان وجود داشته باشد. البته ممکن است ادعا شود بی‌آنکه عبارت انگلیسی کلمه مذکور را دیده باشند، وجود چنین عبارتهایی به ذهنش خطور کرده باشد، اما آنچنان که روشن است شیوع چنین اصطلاحاتی بعد از ابداع آن در زبان انگلیسی و ترجمه آن به فارسی اتفاق افتاده است. نویسنده خود در انتهای دهه هشتاد هجری شمسی در متن چندین مقاله علمی آموزشی و ازجمله مقاله «کیفیت، اخلاق و حرفه‌گری» نوشته تالبوت^۴ و سپس در عنوان کتاب (Physical literacy Throughout the life course) نوشته وایت هد^۵ با آن مواجه شد (تالبوت^۶، ۲۰۱۲). به هر حال به نظر می‌رسد عبارتهای مذکور (یعنی سواد جسمانی، سواد بدنی و سواد حرکتی) دارای بار معنایی یکسانی نباشند- حداقل زمانی که از زبان فارسی به زبان انگلیسی ترجمه می‌شوند- و اگر اینگونه نباشد و همه آنها به یک پدیده اشاره می‌کنند، پس چرا

4 Talbot
5 Whitehead

6 Talbot

1 Terminology
2 Rohi Dehkordi & Tajri
3 Flaber

چنین تعدد عبارتی وجود دارد. هدف این مقاله تلاش برای رفع این ابهامات است. یقیناً رفع نشدن این ابهامات بر گفتمان اندیشمندان و کارشناسان علوم ورزشی تاثیر خواهد گذاشت. در نتیجه، آسیب‌های به تولید محتوای برنامه‌ها، کیفیت اجرای درس تربیت بدنی و یا عملکرد معلمان و مربیان ورزش در عرصه‌های متنوع وارد می‌شود. همچنین و از همه مهمتر بر درک و فهم عموم افراد و به ویژه متخصصین علوم ورزشی و برنامه ریزان حوزه سلامت و تربیت بدنی (ورزش تربیتی) تاثیر خواهد داشت؟ از این‌رو پرسش پیش‌روی این نویسنده مقاله حاضر آن است که معادل فارسی مناسب برای اصطلاح Physical literacy چیست؟

روش شناسی تحقیق

در این پژوهش با استفاده از روش مطالعه‌ی سندی و کتابخانه‌ای، به مطالعه‌ی متون و منابع موجود پرداخته شد. سپس با مقایسه بین زمینه‌ای، کاربردهای اصطلاح «Physical Literacy» نمایان شد. محقق ابتدا معانی لغوی و اصطلاحی تک تک واژه تشکیل دهنده اصطلاح «Physical Literacy» را مورد بررسی قرار داد و سپس به بررسی کل ترکیب اسمی «Physical Literacy» پرداخت. در نهایت با معرفی زمینه کاربرد این اصطلاح و تبیین نویسندگان مرجع در خصوص دلایل انتخاب این اصطلاح به بهترین معادل فارسی دست یافت.

تحلیل مفهوم Physical literacy

«Physical literacy» عبارت اسمی است که از ترکیب صفت Physical و اسم literacy تشکیل شده است. بنابراین از نظر دستور زبان

این عبارت متشکل از صفت و موصوف است. از منظر دستوری هسته این عبارت همان «literacy» است که با صفت «Physical» همراه است. از اینجا به بعد از نگاه دستوری فاصله گرفته و نگاه مفهومی این عبارت بررسی می‌شود. در این نوشتار در گام اول اصطلاح «literacy» تعریف می‌شود، در گام دوم به تعریف اصطلاح «Physical» پرداخته می‌شود و در گام سوم و نهایه‌ی ضمن بررسی خواستگاه این اصطلاح در مراجع معتبر، به تعریف ترکیب این دو اصطلاح پرداخته خواهد شد که تلاشی برای ارائه بهترین و مناسبترین تعریف است.

واژه «literacy» دارای دو معنای لغوی و اصطلاحی است که معنای اصطلاحی‌اش مرتبط با معنای لغوی‌اش می‌باشد. از این‌رو برای فهم معنای اصطلاحی‌اش لازم است ابتدا معنای لغوی آن تعریف شود، سپس بر مبنای معنای لغوی در جایگاه یک اصطلاح تعلیم تربیتی معنای اصطلاحی آن تعریف شود.

در معنای لغوی واژه «literacy» در فرهنگ‌های عمومی و تخصصی معنای جز «سواد» و «توانایی خواندن و نوشتن» ندارد (عمید، ۱۹۹۹، دهخدا، ۲۰۰۶ و معین، ۲۰۰۷). این دو معنی برای کلمه یا واژه «literacy» معنی تحت‌لفظی محسوب می‌شود.

برای درک معناشناسی این اصطلاح بهتر است معنی «سواد» در سایر فرهنگ‌های فارسی دنبال شود. در فرهنگ معین و عمید علاوه بر ذکر معنی «توانایی خواندن و نوشتن» معنی مجموعه آگاهی‌ها از چیزی و یا معلومات داشتن

1 Amid

2 Dehkhoda

3 Moein

توانایی و مهارت نگاه به سطوح پایین آنها است و نه سطوح بالای آنها.

واژه «Physical» دارای دو معنای لغوی و اصطلاحی است که معنای اصطلاحی‌اش مرتبط با معنای لغوی‌اش می‌باشد. از این‌رو برای فهم معنای اصطلاحی‌اش لازم است ابتدا معنای لغوی آن تعریف شود، سپس بر مبنای معنای لغوی در جایگاه یک اصطلاح تعلیم تربیتی معنای اصطلاحی آن تعریف شود.

گام بعدی بررسی مفهوم واژه «Physical» است. در مسیر معناشناسی لغوی، واژه «Physical» در زبان انگلیسی (از منظر دستوری) صفت محسوب می‌شود و به چیزهای که قابلیت دیده شدن و لمس شدن را دارند (به ویژه از منظر اندازه و شکل، کیفیت‌ها، اعمال) اشاره دارد.

در بررسی معناشناسی اصطلاحی، اصطلاح «Physical» در بعضی از فرهنگ‌های لغت به معنی فیزیکی، مادی، جسمانی، جنسی، خشن، شهبوانی وابسته به علوم طبیعی آورده شده است. همچنین مترادف «Physical» در فرهنگ‌های لاتین واژه‌های *bodily, corporal, somatic* و واژه‌های مشابه *carnal, incarnate, outward, corporeal, fleshly, personal* آورده شده است. حتی برای درک بیشتر این واژه می‌توان از واژه‌های متضاد آن کمک گرفت به مانند: *emotional, intellectual, mental, nonphysical, spiritual, verbal* که در زبان فارسی به معنی عاطفی، زبانی، روحانی، غیرفیزیکی، فکری و یا ذهنی است.

اصطلاح «Physical» در علوم و زمینه‌های مختلف معنای متفاوتی دارد و طبیعتاً زمانی که با واژه‌های دیگر ترکیب شده است بر این

نسبت به چیزی» نیز آورده شده است (عمید، ۱۹۹۹، و معین، ۲۰۰۷). البته از آنجایی که از عبارت «توانایی خواندن و نوشتن»، «حداکثرتوانایی» و یا در برداشت بهتر «ماهر بودن» درک نمی‌شود، «سواد» در معنای دقیق-تر به حداقل توانایی در مهارت‌های زبانی اشاره دارد. به نحوی که فرد به عنوان عضوی از جامعه بتواند با تکیه بر این حداقل توانایی از عهده انجام کارهای روزمره خود برآید. همینطور منظور از «مجموعه آگاهی‌ها از چیزی و یا معلومات داشتن نسبت به چیزی» برخوردار بودن از بالاترین سطح از حوزه / حیطه شناختی نیست، بلکه قرار گرفتن در پایین‌ترین سطح آن یعنی «دانش / آگاهی» است. بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که «سواد» به نوعی توانایی و آگاهی حداقلی برای انجام امور/وظایف زندگی اشاره دارد که کسب آن از طریق یادگیری امکان‌پذیر است. اشاره به واژه «یادگیری» در این تعریف بدین علت است که انسان دارای توانایی‌های ذاتی بسیاری است که بدون کوشش برای کسب آنها از طریق یادگیری، بطور نسبی از آنها برخوردار است. برای نمونه توانایی دیدن، شنیدن، بوییدن و غیره... (هاگ^۱، ۲۰۱۹). همچنین وایت هد (۲۰۱۳) واژه‌های جایگزین را برای واژه «literacy» همچون «شایستگی^۲»، «توانایی^۳» و «مهارت^۴» معرفی می‌کند (وایت هد^۵، ۲۰۱۹). این اشاره او نیز در چارچوب همین برداشت است. یعنی منظور از شایستگی،

- 1 Haag
- 2 Competency
- 3 Ability
- 4 Skill
- 5 Whitehead

تحلیل عقلی میان آنها تفاوت گذاشته می‌شود. مثلاً، موم ممکن است به اشکال مختلفی تغییر شکل دهد، بنابراین جسم تعلیمی در آن متعدد است، اما جسم طبیعی در تمام اشکال، امر واحدی خواهد بود. بنابراین، جسم تعلیمی عارض بر جسم طبیعی است و این دو در وهم از یکدیگر جدا می‌شوند (صدرآل-دین شیرازی، ۱۹۸۱).

اصطلاح Physical literacy

با توجه به نقش صفتی این کلمه و در همراه شدن آن با اسم، باید در زمان ترجمه آن به فارسی حداقل به دو نکته توجه کرد. ابتدا هماهنگی معنای اسم با صفت در زبان مقصد (که در اینجا زبان فارسی است). در گام بعدی بویژه در خصوص ترجمه عبارتها و اصطلاحات بنیادی و پرکاربرد که در بعضی از حوزه‌های علمی حتی ممکن است به عنوان ایده کلیدی محسوب شود، باید به تعریف و توصیف این اصطلاحات از منظر ابداع‌کننده نگاهی عمیق انداخت. در واقع آنچه باعث می‌شود در ترجمه اصطلاحات Physical literacy به فارسی با تعدد اصطلاحات روبرو شویم. همین نکته است که اغلب نادیده گرفته می‌شود. آنچه به سادگی در خصوص واژه literacy در پاراگراف‌های قبلی نوشته شد نمی‌توان در خصوص واژه Physical نوشت. این بدلیل نقش‌های دستوری متفاوت این دو واژه است. در تیتیر مقاله واژه «سواد» بطور مشترک در سه عبارت *سواد جسمانی*، *سواد بدنی* یا *سواد حرکتی* بکار رفته است. بنابراین در تحلیل مفهوم Physical literacy مشکل در درک معنی literacy نیست، اگرچه برای کاربردهای بعدی در این تحلیل، معنی عمیق و تعمیم معنای آن تشریح شد

گوناهگونی افزوده شده است. در علم فیزیک «Physical» یک جسم فیزیکی یا شی فیزیکی (گاهی به سادگی جسم یا شی یا برآخت گویند) مجموعه‌ای جرم است که یکی گرفته می‌شود. برای نمونه یک تکه سنگ را می‌توان یک جسم فرض کرد، هرچند که از اجزای کوچک‌تری تشکیل شده‌است. بنا به مفهومی رایج، یک جسم فیزیکی در جهان گسترده است، به این معنا که فضا اشغال می‌کند (آبادیس دیکشنری^۱، ۲۰۲۱) هرچند برخی نظریات در مکانیک کوانتوم و کیهان‌شناسی این باور را به چالش می‌کشند. در فلسفه «Physical»، از اقسام موجود بما هو موجود و از آن جهت که دستخوش تغییر می‌شود، موضوع علم طبیعی است. جسم (Physical) نزد حکما لفظ مشترکی است به دو معنای جسم طبیعی و جسم تعلیمی (صدرآل-دین شیرازی^۲، ۱۹۸۱). در باره تعریف جسم طبیعی میان اندیشمندان اختلاف نظر وجود دارد؛ بعضی آن را «امر طویل، عریض و عمیق» تعریف کرده‌اند (ابراهیمی دینانی، ۲۰۱۴، و ابن سینا، ۱۹۸۳) و عده‌ای در تعریف آن گفته‌اند که جسم طبیعی، جوهری است که فرض ابعاد سه گانه، یعنی طول و عرض و عمق در آن ممکن باشد، به طوری که این سه، یکدیگر را قطع کنند و از تقاطع آنها، سه زاویه قائمه به وجود آید. در علوم تعلیم و تربیتی: جسم تعلیمی که از آن در علوم تعلیمی (ریاضیات و هندسه) بحث می‌شود عبارت است از کمّ متصلی که قابل ابعاد ثلاثه است و بر جسم طبیعی عارض می‌شود. جسم تعلیمی جدا از جسم طبیعی نیست و این دو در واقع متحد و موجود به یک وجودند و در

1 Abadis Dictionary
2 Sadr al-Din Shirazi

وایت هد در نخستین کتاب مرجع پیرامون «Physical literacy» ضمن تشریح ضرورت درک این اصطلاح بدلیل ابداعی بودن و برداشتهای متعدد از مفهوم آن و حتی اصطلاحات پیشنهادی که برای آن شده است، در تعریف اصطلاح «Physical literacy» چنین می‌نویسد:

" اصطلاح «Physical literacy» به دلایلی چند مناسب‌ترین اصطلاح است. اول، هر فرد به طور طبیعی یک بعد جسمی یا تنایشی دارد. بنابراین هیچ چیز منحصر به فردی در مورد این اصطلاح وجود ندارد. دوم، مفهوم «سواد» نیز کمک‌کننده است، زیرا مفهومی است که معمولاً از آن استفاده می‌شود و توصیف‌کننده ویژگی‌ای از انسان است که بیشتر مردم آن را درک می‌کنند. این اصطلاح قویا با تفکر فلسفی^۱ که «بودن» ما به عنوان انسان در تقابل با محیط را استدلال می‌کند، همخوانی دارد.

با این وجود، تعجب آور نیست که در بحث‌های داغ و پر جنب و جوش، مفهوم «Physical literacy» به پرسش کشیده شود. هر دو واژه «Physical literacy» و «literacy» در تقابل بوده‌اند. واژه Physical literacy همواره تصور «بدن^۲» را به عنوان شیء القاء می‌کند. و واژه literacy در ارتباط بسیار نزدیک با توانایی خواندن است و شاید اصطلاحی باشد که کاربرد آن زیاد در ارتباط با توانایی‌های تنایشی/جسمانی ما مناسب نباشند (وایت هد، ۲۰۱۳).

پس از اشاره به معانی دو واژه literacy و Physical نوبت به تشریح معنی اصطلاح «Physical literacy» می‌رسد. ضمن پرداختن به این اصطلاح روشن خواهد شد که وضعیت معنی سواد بدنی یا سواد حرکتی چیست و حتی چه اصطلاحات دیگری در این خصوص پیشنهاد شده و مورد بحث قرار گرفته است. ابتدا روند ترجمه از فرهنگ‌های لغات آغاز می‌شود. برای این اصطلاح معنی «سواد جسمانی»، «سواد جسمی»، «سواد بدنی»، «سواد تنی»، «سواد مادی» و «سواد فیزیکی» قابل پیشنهاد است. مطابق با آنچه در خصوص کاربرد عبارتهای دارای صفت و موصوف گفته شده، در ترجمه باید بدنبال معنی از صفت بود که هم روان باشد و هم کاربرد آن در زبان مقصد (یعنی در زبان فارسی) معمول و مصطلح باشد. بنابراین با این استدلال تا قبل از ابداع و ترویج اصطلاح «Physical literacy»، هیچکدام از معانی ارائه شده در زبان فارسی وارد نشده و بنابراین طبیعی است که مصطلح هم نباشد. از اینرو گام بعدی برای ترجمه این است که به متن کتابهای مرجع و مقالات نوشته شده توسط نویسندگانی معرف در زمینه «Physical literacy» در زبان انگلیسی مراجعه شود و با دقت در تعاریف ارائه شده مناسبترین گزینه/گزینه‌های معانی و احتمالا از همان اصطلاحات «سواد جسمانی»، «سواد جسمی»، «سواد بدنی»، «سواد تنی»، «سواد مادی» و «سواد فیزیکی» و یا حتی «سواد وابسته به علوم طبیعی» انتخاب و به جامعه متخصصین و معلمین حوزه علوم ورزشی پیشنهاد داد.

۱ منظور نویسنده تفکر فلسفی اگزیستانسیالیسم و پدیدارشناسانه است.

اصطلاحات فوق به نظر خیلی بر استفاده ابزاری از تنایش/ ظهور جسمانی ما متمرکز بوده و در برگیرنده طیف وسیعی از ویژگی‌های که مفهوم مورد نظر را می‌سازند نیست (وایت هد، ۲۰۱۳).

امروزه از اصطلاح «Physical literacy» به شکل گسترده‌ای استفاده می‌شود. بعضی از متخصصان از اصطلاحاتی همچون fundamental movement skills or physical fitness که به برخی از جنبه‌های خاص «Physical literacy» اشاره دارد استفاده می‌کنند و برخی هم بطور معکوس از fundamental Physical literacy بجای movement skills استفاده دیگر از این اصطلاح در اشاره به توانایی «خواندن بازی» و برخی هم در اشاره به توانایی سخن‌گفتن، خواندن و نوشتن پیرامون حرکت است. هر یک از این برداشتها اشاره به بخشی از مفهوم Physical literacy دارد و هیچکدام دربرگیرنده مفهوم کامل و جامع باسوادی Physical literacy را ندارند. تعبیر دیگری Physical literacy را محدود به دوره سنی از تولد تا ۱۲ سالگی کرده است، درحالیکه کاربرد این اصطلاح محدود به دوره خاصی از زندگی نیست و کل زندگی را دربرمی‌گیرد (وایت هد، ۲۰۱۳).

این پرسش هنوز باقی است که چگونه می‌توان Physical literacy را تعریف کرد؟ از یک منظر هر انسانی موجودی Physical است و زنده، تنها بخاطر طبیعت و ظهور و بروز Physical اش. از این منظر هر فردی دارای شایستگی Physical بوده و آن را بکار می‌گیرد. به هر حال Physical literacy زمانی توسعه پیدا می‌کند که ابعاد مذکور به آن سوی سطح زیستی گسترش پیدا کند.

اولین واژه جایگزین برای واژه Physical «حرکت»^۱ است. درحالیکه اصطلاح تربیت حرکتی^۲ به عنوان جایگزینی برای تربیت بدنی^۳ معرفی شده است، واژه «حرکت» برای پدیده‌های بیشماری بکار می‌رود و از این‌رو در کل واژه مناسبی بنظر نمی‌رسد. اگرچه گاهی در سال‌های گذشته از این واژه برای توصیف «physical activity» در حوزه تعلیم و تربیت استفاده شده است. جایگزین دیگر برای واژه «Physical» واژگان فلسفی «تنایش/مجموعه کردن»^۴ و «جنبنده/ قادر بحرکت»^۵ هستند. در نتیجه می‌توان از اصطلاحات «سواد تنایشی»^۶ و «سواد جنبشی»^۷ نام برد. در حالیکه کاربرد این اصطلاحات در فضای گفتگوی فلسفی مناسب و مقبول بنظر می‌رسد، کاربرد آنها در فضای گفتگوی عمومی نامناسب، ناآشنا و مبهم بنظر می‌رسد. بدین ترتیب، درحالیکه قبول تداوم استفاده از واژه «Physical» ارتباط نامناسبی با دوگانگی یا دویت دارد تا اینکه به ما نشانه‌ای از دیدگاه وحدت‌گرا که به انسان به‌عنوان یک کل واحد نگاه می‌کند، اما این اصطلاح از پذیرش عام در توصیف ظرفیت‌های تنایشی برخوردار است. از سوی دیگر اصطلاحات «physical ability, physical competence physical skill» به نظر از تصور کلی نسبت به جسمانیت خالص فاصله گرفته‌اند. درحالیکه اصطلاح «physical competence» عنصر کلیدی «Physical literacy» را شکل می‌دهد.

- 1 Movement
- 2 Movement education
- 3 Physical education
- 4 Embodied
- 5 Motile
- 6 Embodied literacy
- 7 Motile literacy

مطالب ارائه شده از سوی وایت هد نشان از درک او از گستردگی این اصطلاح با تکیه بر فرهنگ و مبانی فلسفی هستی‌شناسی و پدیدارشناسی دارد. در اینجا فرصتی برای ارائه نظرات خودم در خصوص این اصطلاح نیست. بنابراین دو راه ممکن برای یافتن بهترین واژه فارسی برای Physical به گونه‌ای که با واژه «سواد» مناسبت داشته باشد پیش روی ما قرار دارد که همزمان از آنها باید استفاده کرد: راه اول تعبیر واژه‌نامه‌ها و راه دوم توصیفات وایت هد و دیگر متخصصان.

راه اول: از آنجائیکه سه واژه مشابه برای : corporeal, fleshly, carnal, Physical, incarnate, outward به معنای جسمی، جسمانی و مجسم کردن و صورت خارجی دادن و بروز و ظهور ظاهری هستند، می‌توان استنباط کرد که در فارسی واژه «جسمانی» نزدیکترین و مناسبترین واژه برای Physical است و نه واژه «بدنی» که در اکثر فرهنگ‌های لغات به عنوان معنای چهارم و پنجم برای Physical بکار برده شده است. ضمن اینکه به عنوان صفت با واژه «سواد» همخوانی دارد، چراکه تنایش و بروز و ظهور جسمانی با کسب آگاهی و معلومات قابل توسعه است. اگرچه حتی انسان‌هایی که از منظر جسمانی بی‌سواد هستند، دارای جسمانیت و صورت خارجی هستند، اما از فهم نسبت به جسمانیت و توسعه راه‌های تنایش به گونه‌ای جهت‌دار و در راستای تکامل روانی و روحی ناکارآمد هستند.

اگر از انسانی سوال شود: جسم تو چیست؟ پاسخ می‌دهد: بدنم. بنابراین مصداق روشن و هویدای جسمانیت خود را بدن خود می‌داند. این درست است اما بدن انسان که کل ساختار انسان

افراد از منظر Physical بی‌سواد کسانی هستند که از انجام فعالیت‌های Physical به هر موقعیتی پرهیز می‌کنند، آنها نه فقط از راه رفتن در مسافت‌های کوتاه پرهیز می‌کنند بلکه از انجام کارهای منزل مثل نظافت و باغبانی پرهیز کرده و حتی برای روشن و خاموش کردن وسایل الکتریکی از کنترل از راه دور استفاده می‌کنند. این افراد انگیزه‌ای برای شرکت در فعالیتهای بدنی ساختاریافته ندارند و متعاقباً توفیقی نیز در بهبود و توسعه شایستگی Physical ندارند. همچنین آنها اعتمادی به توانایی‌هایشان در انجام فعالیت‌های Physical ندارند و ... (وایت هد، ۲۰۱۹)

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به معنای لغوی و معانی اصطلاحی برخاسته از Physical لاجرم باید به دنبال معنی اصطلاحی‌ای بود که در حوزه نظری علم ورزش کاربرد داشته باشد. طبیعت علم ورزش در ارتباط آن با علوم دیگر است. علمی همچون: علوم طبیعی، علوم انسانی و علوم پزشکی. چون واژه «Physical» در این قلمروهای علمی معنی اصطلاحی خود دارد، لذا باید نشان داد که منظور از بکاری واژه «Physical» در کدام حوزه علمی است. با توجه به مطالب ارائه شده و ترکیب این اصطلاح با اصطلاح «literacy» واضح است که حوزه مورد بررسی و مطالعه حوزه علوم انسانی و زیرشاخه‌هایش است. بنابراین اگرچه ممکن است واژه Physical در زمینه‌های مختلف علوم ورزشی بکار رود اما کاربرد آن با واژه «literacy» گویای آن است که ترکیب اسمی Physical literacy در زمینه فلسفه ورزش و تعلیم و تربیت ورزشی است.

تقابل با محیط را استدلال می‌کند، همخوانی دارد. همچنین اصطلاح «سواد حرکتی» به دلایل گفته شده صحیح نیست، اگرچه در برنامه‌ریزی درسی آموزش تربیت بدنی بویژه در دوره ابتدایی کاربرد اصطلاح «تربیت حرکتی» یا «تعلیم و تربیت حرکتی» مناسب می‌باشد. اکنون نیز کاربرد اصطلاح «سواد جسمانی» در ادبیات برنامه‌ریزی درسی به عنوان ایده اصلی^۱ مورد قبول متخصصین حوزه برنامه‌ریزی درسی است.

اصطلاح «سواد تنایشی» جامع‌تر از «سواد جسمانی» است، اما اصطلاح فلسفی است و عموم مردم از آن ادراکی ندارند. بنابراین توصیه نویسنده این مقاله تحلیلی آن است که با توجه به کاربرد واژه «جسمانی» در اشعار سعدی، نظامی و خاقانی که به‌خوبی با فلسفه پدیدارشناسی سنخیت دارد و خود گویای همخوانی مفهوم این واژه در دو زبان فارسی و انگلیسی است، اصطلاح «سوادجسمانی» در همه عرصه‌ها به‌ویژه در متون ترجمه شده به عنوان مناسب‌ترین معادل فارسی برای اصطلاح Physical literacy بکار رود.

منابع:

- Amid, Hasan. (1999). Amid Dictionary. Tehran: Amir Kabir.
- Dekhoda, A. A. (2006). Dictionary of Dekhoda, two volumes. Tehran, University of Tehran. [Persian]

است و شامل سر، گردن، تنه (سینه و شکم)، دو بازو و دست‌ها و دو ساق پا و پاها را شامل می‌شود (ویکیپدیا) و می‌تواند مصداق واضح جسمانیت انسان باشد در تمامی انسان‌ها یکسان نیست. چراکه مطابق با علم زیست‌شناسی بدن انسان مثل بدن حیوانات، از دستگاہها و دستگاہها از اندام و اندامها از بافتها و بافتها از سلولها ساخته شده است (شبکه ملی رشد) و در دو جنس زن و مرد و افراد با نواقص یا معلولیت در اندامها یکسان نیست.

همچنین بطور نسبی جسمانیت را می‌توان جنس انسان دانست و بدن را فصل آن دانست. زیرا که یکی از فصول بین زن و مرد، بدن است. در زن و مرد، شاهد دو دسته تفاوت می‌باشیم. برخی خاستگاہی محیطی داشته و حاصل تربیت اجتماعی و مربوط به ویژگی‌های فرهنگی بوده و لذا در اعصارگونگون، تفاوت کرده است. (فمینیست‌ها برای نشان دادن و متمایز ساختن تفاوت‌های طبیعی و بیولوژیک از تفاوت‌های محیطی و اجتماعی، به ترتیب از دو واژه جنس (sex) و جنسیت (Gender) بهره می‌گیرند).

راه دوم: اولین نکته‌ی که وایت هد بر آن تاکید می‌کند وجود بعد تنایشی است. این بعد فراتر از بدن انسان با اندامها و دستگاہهای آن است. زیرا هر فرد معلولی اگرچه دارای بعد تنایشی است اما ممکن است حتی اندامهای شبیه انسان عادی نداشته باشد. دومین نکته اینکه چون «بودن» با جسمانیت و مجسم شدن در ارتباط است و جسمانیت دربرگیرنده واژه «بدن» است بنابراین واژه «جسمانی» به‌ویژه به عنوان صفت در توصیف نوعی از سواد فراگیرتر و مناسبتر از «بدنی» است. اصطلاح «سواد جسمانی» قویا با تفکر فلسفی که «بودن» ما به عنوان انسان در

- Narcis Dictionary.
<http://narcissoft.com/index.aspx>
- Rohi Dehkordi, E. & Tajri, M. A. (2015). Terminology Fundamentals of Interpretation. Journal of Quranic Studies. 77 (4), 117-94. [Persian]
- Sadr al-Din Shirazi, Muhammad ibn Ibrahim (1981). The transcendent wisdom in the four intellectual journeys (with the margin of Allama Tabatabai). Beirut: House for the Revival of Arab Heritage.
- Talbot, M. (2012). Quality, ethics and professionalism, translated by Mohsen Hallaji. Development of Physical Education, 12 (4), 24-22.
- Whitehead, M. (2013). *Physical Literacy, Throughout the Life course*. Routledge.
- Whitehead, M. (2019). *Physical Literacy across the World*. Routledge.
- Ebrahimi Dinani, G. H. (2014). All philosophical rules in Islamic philosophy. Tehran : Institute of Humanities and Cultural Studies. [Persian]
- Ebrahimi Dinani, G. H. (2014). The radius of thought and intuition in Suhrawardi's philosophy. Tehran : Hakt. [Persian]
- Flaber, H. (2002). Fundamentals of Terminology, translated by Mohsen Azizi. Tehran: Iran Scientific Information and Documentation Center. [Persian]
- Haag, H. (2019). The future of school sports in today's world, translated by Mohsen Hallaji. Qazvin: Qazvin Islamic Azad University Publications. [Persian]
- Hallaji, Mohsen; Moeini, Aida and Dehghan, Ayatollah (2019). Physical literacy for teachers. Growth of Physical Education, 19 (3), 15-11. [Persian]
- Hallaji, Mohsen; Shiri, Bijan (2015). The relationship between physical literacy and physical education. Journal of Transplantation, 435, 25-22. [Persian]
- Abadis Dictionary. (2021). <https://dictionary.abadis.ir/>.
- Ibn Sina.(1983). Signs and warnings, with the explanation of Nasir al-Din al-Tusi and the explanation of the explanation for Qutbuddin Razi. [Persian]
- Moein, M. (2007). Moein dictionary. Tehran: Zarin. [Persian]